

ป้ายนิเทศ

Bulletin Board or Tack Board

ทมลลา วัฒนสิน*

คำว่า นิเทศ มีความหมายว่า ชี้แจง แสดง จากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493 ดังนั้นความหมายของป้ายนิเทศ คือ เป็นวัสดุที่มีรูปร่างต่าง ๆ เช่น แผ่นแบนราบ รูปทรงต่าง ๆ เพื่อใช้แสดง หรือชี้แจงตัวอย่าง ข้อมูลที่สำคัญ ๆ และน่าสนใจตามวัตถุประสงค์ของการจัดป้ายนิเทศ นอกจาก เรียกป้ายนิเทศแล้วยังเรียกว่า กระดานนิเทศ ก็ได้ ในบางครั้งเราเรียกการจัดป้ายนิเทศว่า การจัดบอร์ด ซึ่งจะได้ยินบ่อย ๆ จากนักเรียนนั้น หมายถึง การจัดป้ายนิเทศนั่นเอง โดยมากป้ายนิเทศจะอยู่ในรูปของ รูปภาพ แผนภูมิ (Chart) แผนสถิติ (Graphs) กระดานแม่เหล็ก กระดานไฟฟ้า กระดานสำลี เป็นต้น

ส่วนประกอบสำคัญของป้ายนิเทศ

เนื่องจาก หน้าที่ของป้ายนิเทศที่สำคัญยิ่ง คือ แสดง หรือสื่อสาร ให้ผู้ชมได้รับรู้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ลักษณะของป้ายนิเทศที่ดี จึงควรเป็นแบบที่เรียบง่าย อ่านได้ชัดเจน ดึงดูดความสนใจจากผู้ชมได้ และประการสำคัญ คือ เป็นสื่อที่ผู้ชมได้รับประโยชน์ตรงตามเป้าหมาย

ในป้ายนิเทศ ประกอบด้วยส่วนสำคัญ ดังนี้

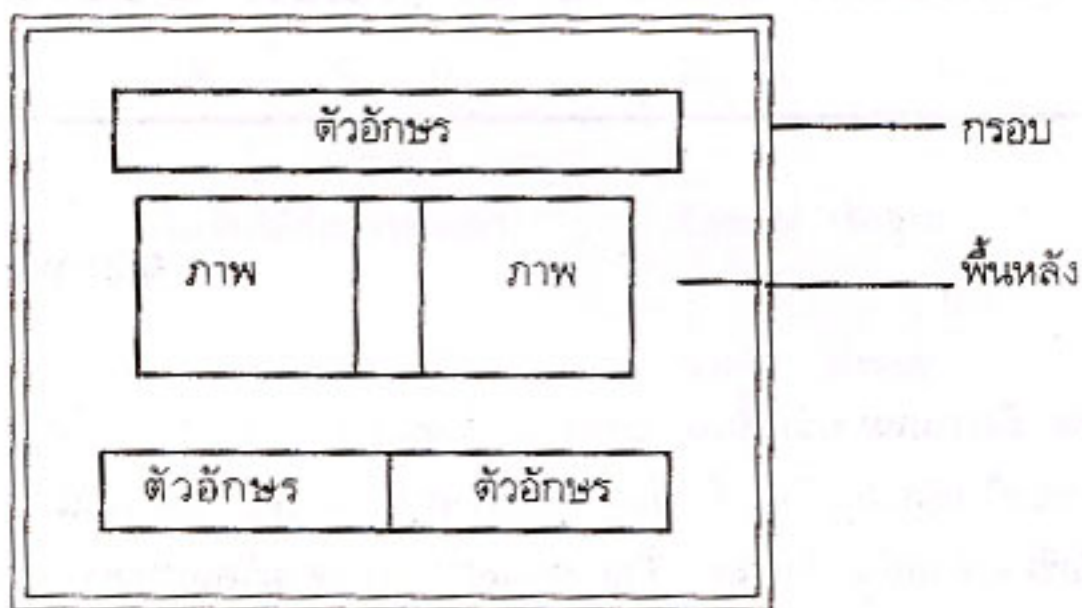
1. ตัวอักษร ซึ่งจะปรากฏอยู่ในส่วนที่เป็น หัวข้อเรื่อง (Title) คำบรรยายได้ภาพ
2. ภาพประกอบ เป็นหัวใจสำคัญของป้ายนิเทศ เพราะจัดเป็นสื่อที่ผู้ชมสามารถรับรู้ได้เร็ว

และเข้าใจได้ง่ายกว่าการอ่านตัวหนังสือ

* อาจารย์ 2 ระดับ 6 โรงเรียนเดชะปัตตนยานุกูล ปัตตานี

3. ลวดลายประกอบขอบ หรือกรอบ จะช่วยให้ป้ายนิเทศมีความสมบูรณ์ น่ามองและเรียบร้อยยิ่งขึ้น

4. พื้นหลัง คือ แผ่นป้ายที่ใช้สำหรับตกแต่งป้ายนิเทศ ซึ่งจะมีขนาดต่างกันแล้วแต่ความต้องการแต่ไม่ควรเล็กกว่า $24' \times 36'$ ถ้าเป็นแผ่นซีโลเท็กซ์ หรือกระดาษชานอ้อย จะมีขนาด $4' \times 6'$, $4' \times 8'$, $4' \times 10'$ ส่วนแผ่นกระดาษอัด หรือไม้อัด ขนาด $4' \times 8'$ ส่วนวัสดุที่นำมาเป็นพื้นหลัง ใช้ผ้าสาส์ลี หรือกระดาษ และสามารถเปลี่ยนได้ง่าย และประหยัด

ชนิดของป้ายนิเทศ แบ่งตามหน้าที่ มีดังนี้

1. ใช้แสดงตัวอย่างข้อมูลที่สำคัญ และน่าสนใจ เพื่อใช้ประกอบในกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น การสอน การจัดนิทรรศการ การโฆษณา และการประชาสัมพันธ์ เป็นต้น

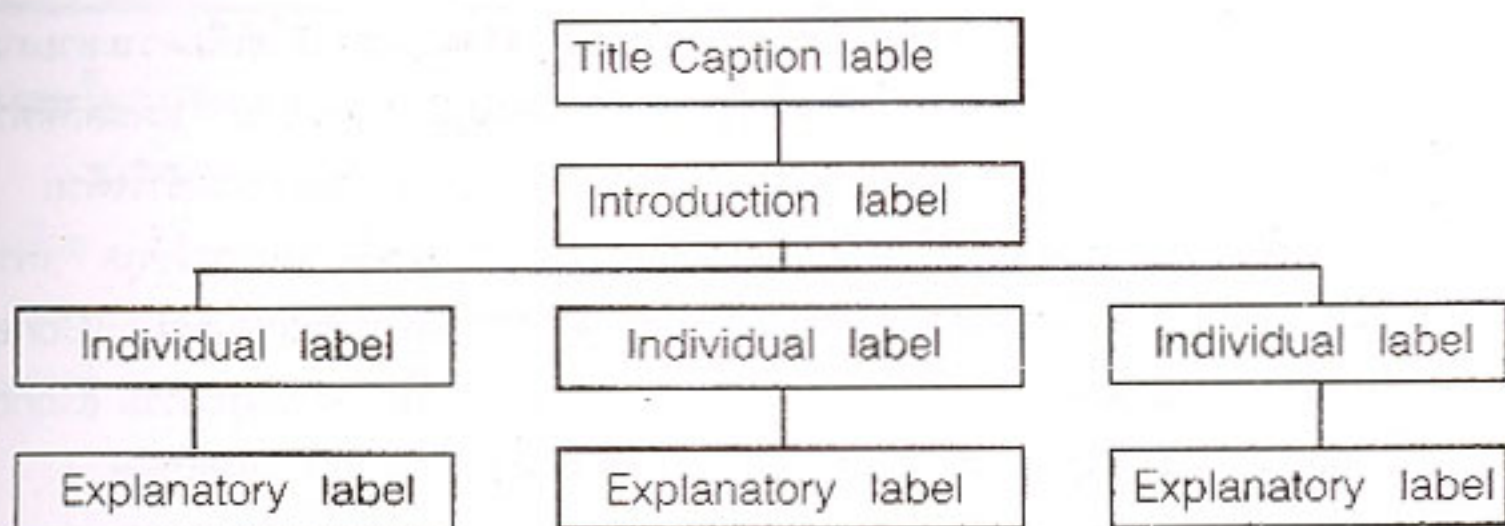
2. ใช้ประกอบนิทรรศการ คือ การเสนอเรื่องราวที่กะทัดรัดที่สุด เป็นการสื่อสารให้กับผู้ชม แบ่งส่วนย่อยได้ดังนี้

2.1 ป้ายใหญ่ เป็นป้ายชื่อ (Title) และเป็น Caption Label เป็นหัวข้อเรื่องที่ต้องการแสดง จึงเป็นป้ายชื่อตัวอักษรโต ๆ ข้อความสั้น ๆ กะทัดรัด

2.2 ป้ายนำเรื่อง (Introduction label) เป็นป้ายแสดงเรื่องย่อ และแนะนำก่อนเข้าชม นิทรรศการมีความจำเป็นต้องมีป้ายนี้ เพราะถือเป็นการเชิญชวนให้ผู้ชมเข้าชมนิทรรศการ

2.3 ป้ายบรรยาย (Explanatory label) เป็นป้ายบรรยายประกอบวัตถุและเป็นป้ายเขียนข้อความเรื่องราวของวัตถุที่จัดแสดง

2.4 ป้ายประจำวัตถุ (Individual label) ส่วนใหญ่จะใช้กับพิพิธภัณฑ์ที่จัดแสดงผลงานทางศิลปะต่าง ๆ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม และภาพพิมพ์ เป็นต้น จัดเป็นป้ายเฉพาะวัตถุหรือชิ้นงาน

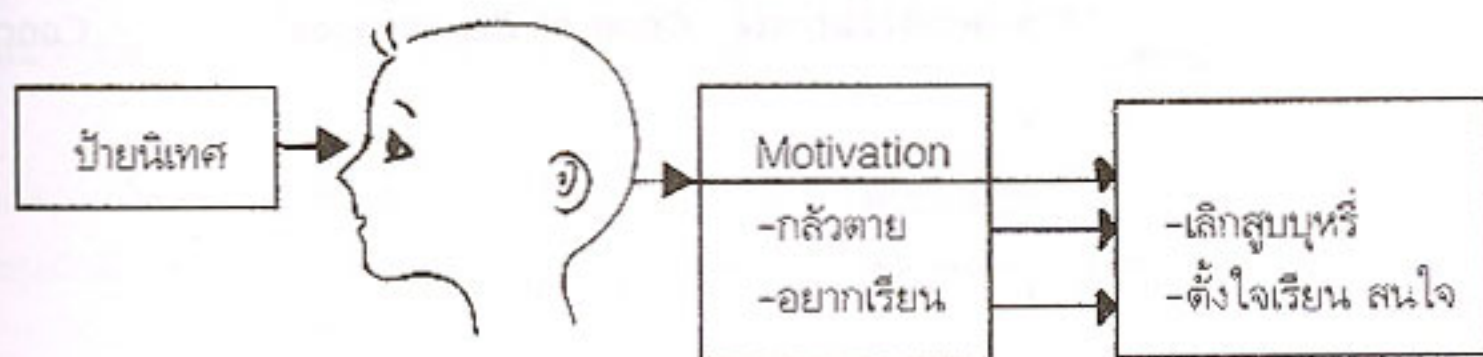

ข้อควรคำนึงในการจัดป๋ายนิเทศ

1. การจัดป๋ายนิเทศถือเป็นการสื่อสาร จากผู้จัดไปสู่ผู้ชม ดังนั้นผู้จัดจึงควรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับขบวนการรับรู้ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้การรับรู้จากภาพ ผู้ชมจะมีความเข้าใจได้ง่ายและรวดเร็วว่าการรับรู้จากตัวอักษร จากผลการวิจัยของ Rosenfeld ปรากฏว่าการรับรู้จากสิ่งที่เป็นรูปธรรม (Concrete) คือ ภาพจะใช้เวลาในการทำความเข้าใจน้อยกว่าสิ่งที่เป็นนามธรรม (Abstract) คือ พจนสัญลักษณ์ (Verbal Symbol) ซึ่งหมายถึง คำพูดและตัวหนังสือ จากหลักเกณฑ์ข้อนี้ นำมาใช้ในการจัดป๋ายนิเทศ โดยคำนึงถึงการใช้ภาพเป็นสื่อ มากกว่าการใช้ตัวอักษร ที่อธิบายเป็นข้อความมาก ๆ ซึ่งทำให้ผู้อ่านเมื่อที่จะอ่าน

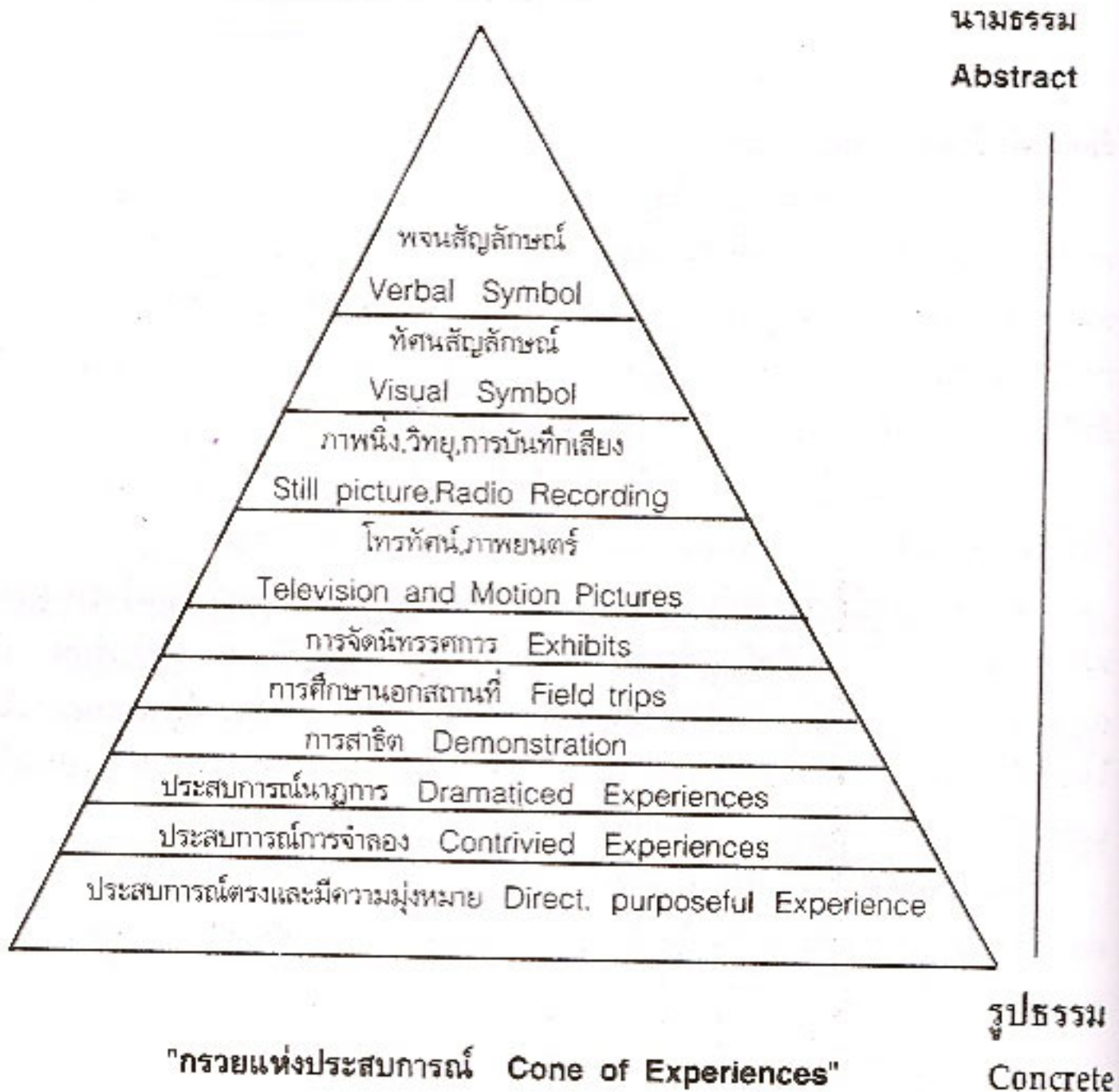
2. ควรจัดป๋ายนิเทศที่แปลกตา สามารถดึงดูด หรือเร้าความสนใจของผู้ชมได้ โดยใช้หลักการจัดองค์ประกอบศิลป์ ซึ่งรวมถึงการออกแบบ ทฤษฎีสี การวาดการ์ตูน การใช้เลขศิลป์ (Graphic Art) และประการสำคัญ ผู้จัดควรมีความคิดสร้างสรรค์ที่จะเสนอการจัดที่แปลกใหม่ไม่เหมือนใคร และไม่ควรลอกแบบมาทั้งหมดแต่อาจจะนำมาดัดแปลงให้เหมาะสมและคำนึงถึงบรรยากาศของการจัดนิทรรศการด้วย

ป๋ายนิเทศที่ดี ต้องช่วยผู้ชมเกิดแรงจูงใจ (Motivation) เช่น ทำให้นักเรียนเกิดความอยากเรียน และมีความสนใจ เข้าใจในเนื้อหาของวิชาที่สอน หรือทำให้ผู้ชมเกิดความรู้สึกกลัวผลร้าย หรือภัยจากบุหรี ทำให้เลิกสูบบุหรี หรือหลีกเลี่ยงไม่เข้าใกล้คนที่สูบบุหรี

4. ป้ายนิเทศ ต้องถูกต้องตามวัตถุประสงค์ของการจัดแสดง มิใช่เพื่อความสวยงามเพียงอย่างเดียวการจัดแสดงบางอย่าง จำเป็นต้องแสดงเป็นแผนภูมิ แผ่นป้าย แผนสถิติต่าง ๆ เพราะให้คำอธิบายดีกว่ารูปภาพ ทั้งยังไม่สิ้นเปลือง และประหยัดเวลาในการทำความเข้าใจด้วย

ในการจัดนิทรรศการที่ต้องใช้ของจริงแสดง นับว่าเป็นการให้สื่อที่สมบูรณ์ที่สุด เพราะเป็นประสบการณ์ตรง สามารถสัมผัสได้ด้วยสัมผัสทั้งห้าจากกรวยแห่งประสบการณ์ (Cone of Experience) ของ Edgar Dale ที่ยึดหลักว่า คนเราสามารถเข้าใจในสิ่งที่เป็นรูปธรรม (Concrete) ได้ดีกว่า และเร็วกว่าสิ่งที่เป็นนามธรรม (Abstract) ซึ่งอาศัยความนึกคิดและจินตนาการ

ขั้นตอนในการจัดป้ายนิเทศ

1. กำหนดหัวข้อเรื่อง (Title) ให้ชัดเจน พร้อมกับออกแบบตัวอักษรให้เหมาะสมกับหัวข้อเรื่องด้วย
2. รวบรวมข้อมูลที่เป็นสาระต่าง ๆ และจัดเรียบเรียงใหม่ให้สั้นและกะทัดรัดได้ใจความที่สมบูรณ์
3. รวบรวมภาพประกอบเป็นหมวดหมู่ แยกประเภทแต่ละประเภท
4. กำหนดวัสดุที่ใช้ในการติดตั้ง เช่น เชื่อมหมุด กาว แป้งเปียก ที่เย็บกระดาษ กรรไกร เป็นต้น
5. วางแผนการจัดโดยพื้นฐานการออกแบบเบื้องต้น จึงจำเป็นต้องมีการออกแบบโครงร่าง (layout) บนกระดาษเสียก่อน
6. กำหนดรูปแบบของตัวอักษร อาจใช้วิธีเขียน ตัด แปะ ด้วยกระดาษแข็ง ไม้ พลาสติก โลหะ
7. ปฏิบัติจริงตามขั้นตอนด้วยความระมัดระวัง ไม่ควรรีบร้อนทำ ใช้เวลาพอสมควรในการทำตามขั้นตอนเพื่อให้ได้ผลงานออกมาอย่างมีประสิทธิภาพ

การประเมินผลหลังจากการจัดนิทรรศการแล้ว ทำได้ดังนี้

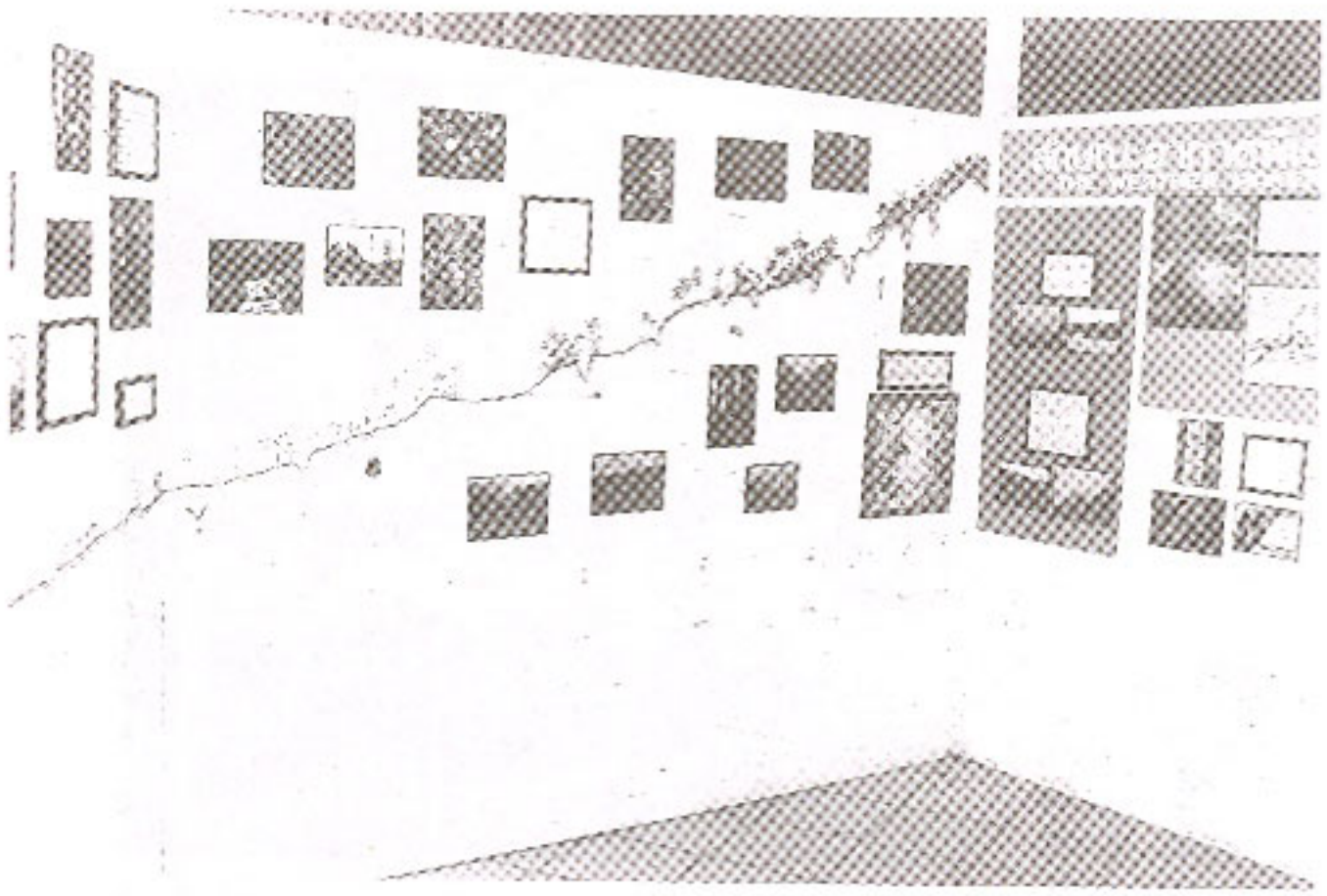
1. ด้วยวิธีการสังเกต จากผู้ชมในแต่ละวัน โดยกำหนดหัวข้อของการสังเกตให้แน่นอน เช่น จำนวนผู้ชม สิ่งที่ผู้ชมสนใจมากที่สุด หรือน้อยที่สุด ข้อเสนอแนะจากผู้ชม เป็นต้น
  2. ด้วยวิธีการสัมภาษณ์จากผู้ชมโดยตรง เช่น ได้จากการพูดคุย
  3. ด้วยวิธีการตอบแบบสอบถาม โดยใช้แนวคำถาม เช่น
    - 3.1. ป้ายนิเทศ มีแนวความคิดเดียวหรือไม่
    - 3.2. ตัวอักษรชัดเจน หรือไม่
    - 3.3. สีที่ใช้ดึงดูดความสนใจผู้ชมหรือไม่
    - 3.4. คุณค่าของการจัดป้ายนิเทศ มีผลทางการศึกษาหรือไม่
- จากสิ่งเหล่านี้นำไปเป็นข้อมูลในการปรับปรุงแก้ไขในการจัดนิทรรศการในครั้งต่อไป

บรรณานุกรม

- คณาจารย์ภาควิชาโสตทัศนศึกษา. โสตทัศนศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2531.
- เป็รื่อง กุมุท. เทคนิคการจัดนิทรรศการ. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, ม.ป.ป.
- พยุงค์กดี ประจุกศิลป์. การออกแบบสำหรับนิทรรศการ. กรุงเทพฯ : ส.ศิริการพิมพ์, 2531.

ตัวอย่างป้ายนิเทศ

ตัวอย่างป้ายนิเทศ

